

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.пс.н. Галя Тодорова Герчева-Несторова,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на дисертационния труд „ Влияние на лидерските стилове на управление върху субективното благополучие на арабските учители от основни правителствени училища в Израел“, разработен от Абдала Хаджайрех – докторант във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в ПН 3.2. Психология, докторска програма „ Обща психология “

Настоящата рецензия на дисертационния труд „ Влияние на лидерските стилове на управление върху субективното благополучие на арабските учители от основни правителствени училища в Израел “, разработен от Абдала Хаджайрех, докторант на самостоятелна подготовка във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ е изготвена в качеството ми на член на Научно жури, определено със заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ номер 25 от 16.01.2023 г. за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Абдала Хаджайрех.

Представеният за рецензиране дисертационен труд „ Влияние на лидерските стилове на управление върху субективното благополучие на арабските учители от основни правителствени училища в Израел “ е в обем от 174 страници и е подробно структуриран в съответствие с логиката на дисертационното изследване в увод, три глави, заключение и приложения. Списъкът на използваната литература включва 95 актуални и свързани с темата на дисертационното изследване заглавия.

Проблемите, свързани с лидерството, управлението, организационната култура и среда са изследвани от учените в различни

аспекти и сфери. Докторантът обаче открива един нов ракурс на изследването на лидерството в контекста на образованието. Той поставя в центъра на изследователската си дейност влиянието на лидерските стилове на управление на директорите върху субективното благополучие на учителите. Този проблем безспорно е актуален и значим, тъй като е свързан и с академичните постижения на обучаваните.

Изследването е базирано на широк научен анализ на теориите за лидерството и критична оценка на ефективността на лидерските стилове на управление. Докторантът привежда аргументи от теоретични и приложни изследвания за това, че училищното ръководство е основен елемент в професионалното удовлетворение на учителите. Той се придържа към идеята на някои учени, че благосъстоянието на училищния персонал се определя от три фактора – външна среда, организационни условия и индивидуални характеристики. В дисертационното изследване се поставя акцент върху едни от най-популярните лидерски стилове - трансформационен, транзакционен, харизматичен, ситуационен и партиципативен. Въпреки че различните лидерски стилове са подробно проучени, остава неразкрит отговорът на въпроса: има ли връзка и каква е тя между лидерския стил на директорите на училищата и субективното благополучие на учителите. По този начин основната цел на дисертационното изследване, определена от докторанта е – да се проучи субективното благополучие на арабските израелски учители в държавни начални училища в Израел в зависимост от лидерските стилове на управление на директорите. Тази основна цел е декомпозирана в четири подцели, като по този начин се определят ясно акцентите на изследването – да се установи доминиращият лидерски стил, използван от директорите на светските държавни училища в Израел, да се определи дали има различие между арабските и еврейските училища по отношение на лидерските стилове на

директорите на училищата, да се определи въздействието на различните лидерски стилове на управление на директорите върху субективното благополучие на арабските учители в светските държавни училища в Израел, да се определи дали е възможно чрез интервенцията да се намали стреса и предотврати бърнаута на учителите.

Релевантно на определените цели е определена и методологията на изследването – въпросници, интервю, фокус групи. Прецизно разработеният дизайн на изследването предполага умело съчетаване на методи, които дават възможност за количествен и качествен анализ на данните.

Следва да се подчертае, че изследването е насочено към проверката на точно и коректно формулирани хипотези. В него са включени 141 учители и 30 директори, а в интервенционната програма са включени 70 учители в експерименталната група и 71 в контролната.

Резултатите от проучването са обработени с адекватен статистически инструментариум и са представени точно и прецизно. Съчетаването на количествения и качествения анализ на данните убеждава в значимостта резултатите на дисертационното изследване.

Бих искала специално да подчертая изключителната научна прецизност, с която докторантът, изгражда дизайна на експерименталното изследване – от изясняването на основните понятия и теории, които се използват в дисертационния труд, до представянето и анализа на получените резултати.

Интервенционната програма, разработена за целите на дисертационното изследване е представена, анализирана и аргументирана точно и задълбочено. Всичко това е предпоставка за нейното директно и успешно прилагане на практика.

Представената за рецензиране дисертация е разработена в съответствие с изискванията на всички нормативни актове за този род

изследователски трудове. Това е доказателство, от една страна, за компетентността на докторанта, а от друга считам, че е резултат от успешна съвместна дейност с научните ръководители. Може с увереност да се очаква, че такъв ще бъде неговият стил и в бъдещи изследвания.

Докторантът определя коректно научните и приложни приноси, които аз споделям и приемам изцяло. Бих искала по-специално да подчертая следните:

- Систематизирана е теорията за лидерските стилове на управление и в частност на управлението в образователната система;
- Конструиран е прецизен инструментариум за измерване на влиянието на лидерските стилове на управление на директорите върху субективното благополучие на учителите;
- Доказани са най-типичните лидерски стилове на управленската дейност на директорите на светски държавни арабски училища;
- Доказана е връзката между лидерския стил на управление на директорите и субективното благополучие на учителите (психическо, физическо социално и емоционално);
- Разработена и експериментално апробирана е интервенционна програма за понижаване на стреса и бърнаута, която може да бъде директно внедрена.

За мен е безспорен фактът, че рецензираният дисертационен труд се вписва сред значимите изследвания, които имат съществен резонанс, както в научните изследвания, така и в образователната практика, при това не само в национален и международен контекст. Доказателство за това са представените от докторанта перспективи за приложения на резултатите в практически и теоретичен план, както и идеи за бъдещи научни изследвания.

Научните публикации по темата на дисертацията доказват, че докторантът умее да поставя актуални в теоретичен план и приложни

проблеми и да ги изследва в дълбочина с изключителна прецизност и научна точност.

Не съм открила елементи на плагиатство и това ми дава основание да считам, че дисертационният труд е резултат от собствена изследователска дейност.

Авторефератът отразява точно съдържанието, концептуалния модел и експерименталното изследване, представени в дисертационния труд, приносите и списъка с публикацииите по темата на дисертацията.

Заклучение

Въз основа на всичко изложено по-горе убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Обща психология“ на Абдала Хаджайрех за защита на дисертационния труд „Влияние на лидерските стилове на управление върху субективното благополучие на арабските учители от основни правителствени училища в Израел“.

28.02.2023 г.

Рецензент:

/проф. д.пс.н. Галя Т. Герчева-Несторова/